

**ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ
ТА ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ
КУРСАНТІВ-АРТИЛЕРИСТІВ**

*Климович Володимир¹, Ольховий Олег²,
Романчук Сергій¹, Курбакова Світлана³*

Національна академія сухопутних військ ім.
гетьмана Петра Сагайдачного¹

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба²
Українська військова медична академія³

Аннотация

В рамках функционирования системы физической подготовки военных учебных заведений был проведен констатирующий эксперимент с выпускниками-артиллеристами (n-48). По полученным данным оценочный уровень развития специальных физических качеств и приобретение военно-прикладных двигательных умений оказался достоверно ниже ($p < 0,05-0,001$) от оценочного уровня общих физических качеств курсантов-артиллеристов. Констатируется прямую среднюю достоверную зависимость ($r=0,441-0,591$, $p < 0,01$) приобретение курсантами оперативных возможностей для выполнения служебно-боевых функций по профессиональному назначению с уровнем развития всех исследуемых специальных физических качеств и приобретенных военно-прикладных двигательных умений.

Ключевые слова: физические качества, курсант, взаимозависимость, двигательные качества.

Annotation

Interdependence of professional and physical readiness of cadets - the gunners. As part of the ascertaining experiment with alumni - gunners (n- 48) operation of the system of physical training of military educational institutions was held . According to information received estimated level of development of special physical qualities and the acquisition of military-applied motor skills was significantly lower ($p < 0.05-0.001$) the estimated overall level of physical quality cadets of artillery. It was stated straight average reliable dependence ($r = 0,441-0,591$, $p < 0.01$) cadets acquire the operational capacity to carry out their combat functions for professional use with the level of development they have all studied special physical qualities and acquired military-applied motor abilities.

Keywords: physical quality cadets, interdependence, motor quality.

Постановка проблеми. Нарощування Російською Федерацією поблизу державного кордону України угруповання військ з потужним ударно-наступальним потенціалом, створення нових, розширення і модернізація наявних баз, об'єктів військової інфраструктури можуть дати агресору певні переваги. За цих умов підвищується роль початкового періоду бойових дій, основним змістом якого будуть захисні операції Збройних Сил України, в тому числі й артилерії Сухопутних військ [11].

Актуальною залишається проблема якісної підготовки фахівців командної ланки артилерійських підрозділів Сухопутних військ на сучасному рівні розвитку військової техніки, тактики та оперативного мистецтва, що вимагає від військовослужбовців не тільки високого рівня професійної підготовленості, але й максимально ефективного розвитку фізичних та психологічних якостей, оптимальних показників функціонального та фізичного станів, які забезпечують дотримання високого рівня професійної працездатності в умовах високої рухової активності в мирний час та стресових ситуаціях в умовах бойової обстановки.

Неухильне підвищення ролі та розширення кола завдань, що

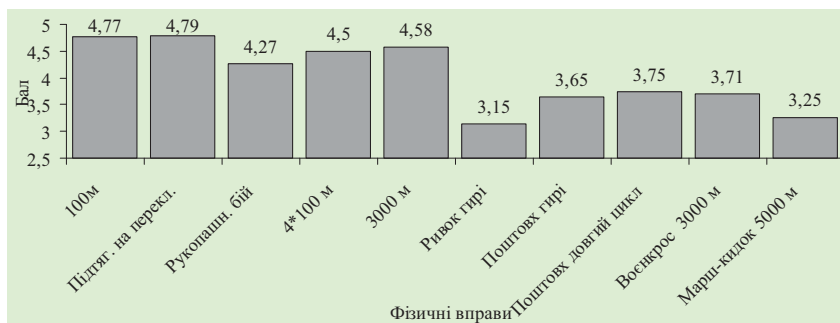

Рис. 1. Оціночний рівень сформованості та розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей, набуття військово-прикладних рухових умінь випускників-артилеристів НАСВ у 2011 році (n-48)

вирішуються під час вогневого ураження супротивника, значне збільшення вогневої могутності засобів ураження (дальності і точності стрільби, швидкострільності, ефективності боєприпасів) зумовлює підвищення вимог до професійної підготовленості фахівців командної ланки артилерійських підрозділів.

Дослідження проводиться відповідно до Зведеного плану науково-дослідних робіт Міністерства оборони України на 2011–2016 рр. в межах теми «Формування професійних якостей майбутнього офіцера засобами фізичної підготовки під час навчання у військовому навчальному закладі» з номером державної реєстрації 0106U010783.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Г.І. Сухоradi (2003), Ю.А. Бородин (2002-2011), О.М. Ольхового (2005-2015), С.В. Романчука (2006-2015), В.М. Романчука (2007) стверджується, що військово-професійна діяльність проходить в умовах впливу таких несприятливих чинників, як: сильний шумовий ефект, нервово-емоційна напруга, несприятливий температурний режим, запиленість повітря, дощ, сніг, тощо. Це вимагає мобілізації резервів організму військовослужбовців з метою забезпечення рівня професійної працездатності. [1, 6, 8, 9, 10].

Науковці Коленніков А.П., Со-

юшкін Б.С., Турко Я.В., Приміренко В.М. у своїх працях стверджують, що у мирний та воєнний часи військово-професійна діяльність курсантів-артилеристів полягає у відпрацюванні нормативів з бойової роботи, а також проведення бойових стрільб, що потребує постійного підтримання всебічної фізичної підготовленості [3].

Вченими доведено, що рівень професійної працездатності військовослужбовців можна підвищити за рахунок занять фізичними вправами, що спрямовані на формування професійно-прикладної фізичної підготовленості фахівців (Бородин Ю.А., 2003-2009; Ложкін Г.В., 2003) [2, 4].

Аналізом чинної системи фізичної підготовки у військово-навчальних закладах визначено, що: на проведення професійно-прикладної фізичної підготовки виділено недостатньо часу; зміст занять фізичними вправами не передбачає спрямованої підготовки військовослужбовців до дій у стресових ситуаціях; організація форм фізичної підготовки не враховує прикладну спрямованість військових спеціальностей (Піддубний О.Г., 2003; Овчарук І.С., 2008) [5, 7].

Мета статті полягає у визначенні взаємозалежності вихідного рівня розвитку фізичних якостей і сформованості військово-прикладних рухових умінь

випускників-артилеристів сухопутних військ зі ступенем їхньої оперативної спроможності до виконання службово-бойових функцій за професійним призначенням.

Результати дослідження та їх обговорення. Визначення результативності впливу системи фізичної підготовки на ступінь оперативних спроможностей курсантів-артилеристів (n-48, середній вік яких – 21,6 роки) до виконання службово-бойових функцій за професійним призначенням було проведено в червні 2011 року у вигляді незалежного констатуючого експерименту в діючому навчально-виховному процесі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (НАСВ).

Рівень професійної готовності випускників-артилеристів було визначено за результатами складання державного екзамену за фаховим напрямком та кваліфіковано за рівнем наступним чином:

- оцінка «відмінно» – високий (n=29; 60,4%);
- оцінка «добре» – середній (n=19; 39,6%).

Вихідний контроль розвитку рівня фізичних якостей та сформованості рухових умінь випускників-артилеристів сухопутних військ проводився шляхом застосування педагогічного тестування в ході планових занять та під час складання курсантами державного екзамену з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка та спорт» за контрольними нормативами Настанови з фізичної підготовки 2009 року [4]:

- для визначення сили – підтягування на перекладині (вправа № 1);
- для визначення швидкості – біг на 100 м (вправа № 23);
- для визначення аеробної витривалості – біг на 3000 м (вправа № 28);
- для визначення військово-прикладних рухових умінь, швид-

Вихідний контроль розвитку фізичних якостей і сформованості військово-прикладних рухових умінь у випускників-артилеристів високого та середнього рівнів професійної готовності (2011 рік)

Показники	Значення показників				
	середній рівень (n=19)		високий рівень (n=29)		рівень значимості
	\bar{x}	S	\bar{x}	S	
Підтягування на перекладині (разів)	14,42	1,57	14,97	0,91	0,84
Біг на 100 м (с)	13,17	0,53	13,36	0,65	1,12
Біг на 3000 м (с)	697,08	0,6	691,2	0,56	0,57
Рукопашний бій (бали)	3,84	0,6	4,55	0,57	4,07
Човниковий біг 4*100 м(с)	1,11	0,01	1,09	0,02	3,37
Воєнізований крос на 3000 м (с)	905,05	39,43	866,97	43,33	3,15
Марш-кидок на 5000 м (с)	1472,37	24,79	1459,97	25,47	1,68
Ривок гири 24 кг (разів)	50,11	6,72	56,93	6,81	3,42
Поштовх гири 24 кг (разів)	16,74	3,65	20,66	5,04	3,12
Поштовх гири 24 кг довгим циклом (разів)	8,84	1,74	9,96	2,23	2,01

кісної та силової витривалості – човниковий біг 4x100 м (вправа № 24а), біг на 1000 м (вправа № 26), воєнізований крос на 3000 м (вправа №31), марш-кидок на 5000 м (вправа №30), ривок гири 24 кг (вправа № 7), штовхання гири 24 кг, штовхання гири 24 кг довгим циклом (вправа № 6).

У зв'язку з тим, що рівень розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей, набуття військово-прикладних рухових умінь випускників визначався різними вправами, проведемо порівняння їхньої розмаїтості за оціночним значенням (рис. 1).

Як бачимо (див. рис. 1) статистично достовірної різниці між оціночним рівнем розвитку сили, швидкості та аеробної витривалості у випускників-артилеристів НАСВ 2011 року випуску не виявлено. Проте, за отриманими даними проведених досліджень визначено достовірну відмінність між оціночними показниками сформованості у випускників загальних фізичних якостей (швидкості (4,77±0,07 бали; S=0,52), сили (4,79±0,07 бали; S=0,46), аеробної витривалості (4,58±0,1 бали; S=0,71) й спеціальними фізичними якостями та набут-

тям артилеристами військово-прикладних рухових умінь (рукопашний бій (4,27±0,09 бали; S=0,68), човниковий біг 4*100 м (4,5±0,08 бали; S=0,55), воєнізований крос на 3000 м (3,71±0,15 бали; S=1,01), ривок гири 24 кг (3,15±0,14 бали; S=0,95), поштовх гири 24 кг (3,65±0,17 бали; S=1,16), поштовх гири 24 кг довгим циклом (3,75±0,12 бали; S=0,84). Тобто оціночний рівень набуття спеціальних фізичних якостей і військово-прикладних рухових умінь виявився достовірно нижчим (p<0,05-0,001) від оціночного рівня розвитку усіх загальних фізичних якостей курсантів-артилеристів.

Порівняльний аналіз взаємозалежності рівня оперативних спроможностей до виконання службово-бойових функцій за професійним призначенням випускників-артилеристів (n=48) із рівнем розвитку у них загальних і спеціальних фізичних якостей і сформованості військово-прикладних рухових умінь за результатами складання державного екзамену за фаховим напрямком, державного екзамену з дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт» і

вихідного контролю проведено завдяки використанню методу парних порівнянь (табл. 1).

У представників досліджуваних вибірок високого та середнього рівнів професійної готовності рівень розвитку аеробної витривалості (біг на 3000 м, марш-кидок на 5000 м), швидкості (біг на 100 м) та сили (підтягування на перекладині) достовірно не відрізняється. Проте, за результатами вихідного контролю виявлено, що ступінь сформованості спеціальних фізичних якостей та набуття військово-прикладних рухових умінь є достовірно слабшим у випускників-артилеристів середнього рівня професійної готовності (табл. 1), у:

- рукопашному бою – на 0,71 бала, при p<0,001 (t=4,07);
- човниковому бігові 4*100 м – на 0,02 с, при p<0,01 (t=3,37);
- воєнізованому кросі на 3000 метрів – на 38,08 с, при p<0,01 (t=3,15);
- ривку гири 24 кг – на 6,82 разів, при p<0,01 (t=3,42);
- штовхання гири 24 кг – на 3,92 разів, при p<0,01 (t=3,12);
- поштовхання гири 24 кг довгим циклом – на 1,12 разів, p<0,05 (t=2,01).

Таблиця 2

Кореляційна залежність рівня сформованості фізичних якостей, набуття військово-прикладних рухових умінь з професійною готовністю курсантів-артилеристів НАСВ 2011 року випуску (n=48)

Фізичні якості	Кореляційний зв'язок, r
Підтягування на перекладині	0,285
Біг на 100 м	0,113
Біг на 3000 м	0,126
Рукопашний бій	0,519
Човниковий біг 4*100 м	0,591
Воєнізований крос на 3000 м	0,446
Марш-кидок на 5000 м	0,312
Ривок гири 24 кг	0,491
Штовхання гири 24 кг	0,494
Штовхання гири 24 кг довгим циклом	0,441

Вищезазначеними статистичними даними констатовано достовірну відмінність рівня сформованості саме спеціальних фізичних якостей і набуття військово-прикладних рухових умінь у випускників-артилеристів високого та середнього рівнів оперативних (бойових) спроможностей. Це спонукало нас до висновку про доцільність подальшого дослідження взаємозв'язку цих складових.

Для визначення чисельного значення та більш детального виявлення наявності взаємозв'язку рівня розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей, сформованості військово-прикладних рухових умінь зі ступенем оперативної спроможності курсантів-артилеристів НАСВ 2011 року випуску до виконання службово-бойових функцій за професійним призначенням, ми провели кореляційне співставлення оціночного значення цих показників (табл. 2).

Результатами проведених досліджень (див. табл. 2) занотовано фактичну відсутність прямої кореляційної залежності ступеня професійної готовності майбутніх офіцерів-артилеристів Сухопутних військ Збройних Сил

України з рівнем сформованості у них фізичних якостей швидкості ($r=0,113$) та аеробної витривалості ($r=0,126$), слабку кореляційну залежність - з рівнем розвитку у курсантів сили ($r=0,285$) та з результатом у марш-кидку на 5000 м ($r=0,312$, при $p<0,05$). Проте, наявність досить високої щільності у вигляді середньої та вище середньої прямої кореляційної залежності оперативної (бойової) спроможності випускників-артилеристів НАСВ 2011 року за оціночним значенням виявлено (див. табл. 2) з рівнем розвитку у них усіх досліджуваних спеціальних фізичних якостей та військово-прикладних рухових умінь ($r=0,441-0,591$, при $p<0,01$) підтверджує визначену вище не випадковість та достатню достовірність для прийнятності побудови наступних висновків.

Висновки. Здобутими статистичними даними підтверджено припущення, що оціночний рівень розвитку прикладних фізичних якостей є достовірно нижчим ($p<0,05-0,001$) від рівня усіх загальних фізичних якостей курсантів-артилеристів. Ступінь набуття курсантами оператив-

них спроможностей до виконання службово-бойових функцій за професійним призначенням достовірно залежить ($r=0,441-0,591$, при $p<0,01$) від рівня розвитку у них спеціальних фізичних якостей і сформованості військово-прикладних рухових умінь.

Наведені статистичні дані підтверджують наше твердження про те, що для забезпечення фізичної готовності випускників-артилеристів до виконання завдань за бойовим і функціональним призначенням, вагома частка змісту системи фізичної підготовки військових навчальних закладів повинна бути спрямована на розвиток у курсантів спеціальних фізичних якостей і сформованості військово-прикладних рухових умінь.

В перспективі ми продовжимо дослідження ефективності функціонування системи фізичної підготовки у вищих навчальних закладах за результатами застосування спрямованої технології набуття курсантами військово-прикладних рухових умінь.

Література

1. Бородин Ю.А. Тенденции изменений нормативных требований физической подготовки курсантов высших военных учебных заведений в период 1925-2000 годов / Ю.А. Бородин, Г.И. Сухорада // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / [за ред. С.С. Єрмакова]. – Х.: 2004. - №1. – С. 96-97.
2. Красота В.М. Передумови формування системи військово-прикладної фізичної підготовки курсантів / В.М. Красота // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць. Вип. 18 : Л.: ЛДУФК, 2014. – Т.4. – С. 53-57.
3. Коленніков А.П., Союшкін Б.С., Турко Я.В., Приміренко В.М., Курс підготовки арти-

- лерії Збройних Сил України / А.П. Коленніков – К.: МОУ, 2013.
4. Ложкін Г.В. Психологічне супроводження військовослужбовців у діяльності за екстремальних умов. / Г.В. Ложкін – К.: МОУ, 2003. – 218 с.
 5. Овчарук І.С. Система фізичної підготовки майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І.С. Овчарук – Львів, 2008. – 20
 6. Ольховий О.М. Професійно-спрямована система фізичної підготовки майбутніх офіцерів / Т.Ю. Круцевич, О.М. Ольховий // Теорія і методика фізичного виховання і спорту : наук.-теорет. журн. – К. : НУФВіС України. – 2012. – № 4. – С. 73 – 77.
 7. Ольховий О.М. Концепція професійно спрямованої системи фізичної підготовки курсантів / О.М. Ольховий // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г Шевченка. Вип.. 112. Т. II // Наук. видання – Чернігів: ЧНПУ, – 2013. – С. 208 - 211.
 8. Паевский В.В. Роль физической подготовки в совершенствовании задачи и функциональных особенностей учебно-боевой деятельности личного состава подразделений ППО Сухопутных войск / В.В. Паевский, О.А. Шевченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2004. – № 9. – С. 53–62.
 9. Петрачков О.В. Професійно-прикладна підготовка курсантів у навчальному центрі сухопутних військ із застосуванням удосконалених нормативів фізичної підготовленості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.п.н : спец. 13.00.04 / О.В. Петрачков. - Хмельницький, 2012. - 20 с.
 10. Романчук С.В. Вплив спеціальних фізичних вправ на показники фізичної підготовленості та фізичного розвитку курсантів артилеристів / Климович В.Б., Романчук С.В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С.С. Єрмакова. – Х., 2013. – № 11. – С. 32–34.
 11. Указ Президента України №555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Военної доктрини України».

